EMBARGO TOT MOMENT VAN UITSPREKEN

Speech Max van den Berg, voorzitter PvdA, ter afsluiting van van de PvdA Partijraad op 25 februari in de RAI in Amsterdam.

Pleidooi voor het primaat van de politiek

1. Vandaag hebben we gewerkt aan de marsroute naar de komende landelijke verkiezingen. In 1986 of hopelijk eerder.

Die marsroute houdt in politieke prioriteiten, maatschappelijke strategie en onze eigen partij-organisatie.

We hebben daarmee een grotere interne samenhang en spankracht georganiseerd. Die zullen we hard nodig hebben, want de ekonomische krisis stelt de politiek zwaar op de proef.

2. Zal het ons lukken een verstaanbaar en konsistent meerjarenalternatief over het voetlicht te krijgen? Of vallen we terug op het zuchtend en steunend achter de door de desastreuze regeringspolitiek geschapen ellende aan te sjouwen? En blijven we straks weer steken in ons traditioneel 25% kiezersaandeel?

Of zal het ons Nederlandse demokratisch-socialisten lukken om juist in krisistijd een brede machtsbasis te vormen, die ons in staat stelt in 1986 (of, nogmaals, zoveel eerder.....) de

macht over te nemen?

3. Als grootste partij in het land met een grote traditie in bestuur en maatschappelijke aktie, op terreinen van wetenschap en kuituur, hebben we veel in huis om deze enorme klus te klaren. Een uitdaging waar tegenover we zeker niet met lege handen staan. We hebben een beginselprogram. Een verkiezingsprogram, dat steeds aktueler wordt door het rechtse beleid, Eerlijk Delen. Een een reeks van uitgewerkte projekten:

Allereerst natuurlijk het fundamentele sociaal-ekonomische alternatief "Weg uit de krisis", dat we meerjarig gaan maken op korte termijn.

Een rapport over oplossingen voor de jeugdwerkloosheid. De commissie Poppe/Vermeend, die binnenkort zijn huiswerk afheeft: een rapport over werkgelegenheid.

Verder heeft de commissie Verzorgingsstaat publikaties op tafel gelegd over ekonomisch herstel en sociale zekerheid.

Dat is waarachtig niet gering. En we zullen er met elkaar nog veel over moeten

praten. Niet alleen als deskundigen, maar ook - of juist - vanuit de dagelijkse ervaringen.

4. Want, naast het dagelijks slag leveren met het kabinet, is deze inhoudelijke beleidsvoorbereiding van beslissende betekenis voor het verder invullen en uitwerken van ons alternatief.

Dit voorjaar de warming up. Komende zomer en najaar de uitgangspunten op sociaal-ekonomisch gebied voor het verkiezingsprogram, het huishoudelijk kongres in 1985 en dan het verkiezingsprogram voor 1986!

Bij dat werk zijn permanente kampanje en konfrontatie met de dagelijkse levenservaring onmisbaar voor een alternatief met een maatschappelijk draagvlak.

Maar pas op. Het is een tijd waarin kiezers konkrete antwoorden vragen en fraaie bedoelingen zullen worden getoetst aan de realiteit!

5. Al dat politieke werk hebben, we te leveren in een klimaat,

waarin rechts op uiterst bedenkelijke wijze met de demokratie omspringt.

De demokratie, die door rechts met zoveel pathos van stal wordt gehaald als het om law and order gaat, blijkt heel wat minder in tel te zijn, als het gaat om respekt voor de demokratische spelregels, als het het lot van de laagstbetaalden in onze samenleving raakt.

In korte tijd worden zeer vele besluiten al te snel door de Tweede Kamer gejast. Een voorbeeld: Achteraf roept het CDA dat ze zich niet had gerealiseerd dat de WAO'ers zo in koopkracht per januari 1984 er op achteruit zouden gaan.

Bij de meer dan 800.000 WAO'ers heeft dat eerst verbijstering, toen verbittering teweeg gebracht.

Steeds meer geeft rechts miljoenen in het land het gevoel dat ze er niet meer bijhoren. Want het rechtse adagium luidt: de ekonomie moet overleven! De mensen lijken er veel minder toe te doen.

En dan het eeuwige excuus van Lubbers, de Vries en Bukman, dat de oppositie de onvrede opklopt. Ik noem dat afgezaagd en voos. Immers niet de PvdA, maar rechts creëert de permanente verliezer. Vergroot de kloof. Drukt burgers buiten de demokratie. Ontneemt ze geloof en argumenten.

CDA'er Sytze Faber geeft het zelfs toe in een interview; hij noemt het kabinetsbeleid "niet zo heldhaftig, weinig verheffend, niet erg inspirerend".

Rechts ondergraaft op deze wijze de demokratie, die ze zelf altijd zo hoog in het

vaandel voert, tegen partijen als de onze, die de bestaande maatschappelijke orde wensen te verwisselen met een rechtvaardige maatschappelijke orde. Met een maatschappij waarin de zwakkeren worden ontzien en de zwaarste lasten écht terecht komen op de sterkste schouders. DE PvdA WIL DAT NIET ALLEEN DE EKONOMIE, MAAR OOK DE MENSEN OVERLEVEN!

6. Ik zou hier eens willen wijzen op een partijgenoot die

in zijn tijd vaak vergeefs aanklopte bij de partijleiding met zijn inzichten over de achtergronden van de zich steeds in korte en lange golven herhalende ekonomische krisis: Sam de Wolf.

Nu we ons vandaag soms gedragen of we in de ekonomische groei van de jaren zeventig zijn overvallen door een natuurramp, de ekonomische krisis, is het goed om aan zijn werk te herinneren.

De ekonomische krisis is gèên natuurramp; ekonomische processen hebben alles van doen met inzicht in de krachten achter die processen.

Hoezeer verlangen velen van ons naar een dergelijk inzicht en een planmatige aanpak van de krisis. Want dergelijke inzichten zijn zeer aktueel en van het grootste belang voor de PvdA.

7. Daarmee zijn we tegelijk bij een centrale keuze: blijft de partij uitgaan van de doelstelling dat de staat als één van de instrumenten van de politiek verantwoordelijkheid draagt voor het creëren van kansen op ontplooiing van de burger? Ik bepleit het primaat van de politiek ten aanzien van de zorg voor gelijke behandeling van werkenden

en niet werkenden, dus van een rechtvaardige inkomens-, sociale zekerheids- en herverdeling van arbeidspolitiek is.

Deze doelstelling ligt zwaar onder vuur, van verschillende kanten. Dat zal niemand ontgaan.

Rechts zegt: de staat moet terug treden, de marktpartijen moeten het zelf doen. Zwakkeren in de maatschappij moeten maar door sociale verbanden worden opgevangen. Verzorgingsstaat wordt weer liefdadigheid.

Hoe interessant het CDA-rapport "Werkloosheid en de krisis in de samenleving" ook is, het komt op dit punt uit. Het slot van dit liedje zal zijn: grotere afhankelijkheid, minder zelfstandigheid en minder kans op ontplooiing. Dus grotere maatschappelijke ongelijkheid.

8. Maar ook in eigen kring staat de doelstelling onder druk, en niet altijd zinloos. Degenen die zeggen dat het zinnig is om te zoeken naar maatschappelijke steun voor het compromis dat de verzorgingsstaat is, hebben gelijk. En dat daarbij de verzorgingsstaat in krisistijd wordt omgebouwd tot een grotere gelijkheid en duurzaamheid te komen is zelfs van groot belang.

Daarbij moet een aantal zaken wel heel helder gesteld worden. Hoezeer de verzorgingsstaat ook het resultaat van een compromis is, en hoezeer we ook kritiek hebben op tal van onderdelen van de verzorgingsstaat en derhalve alleen al vanuit onze beginselen willen ombouwen (denk aan de sektor gezondheidszorg: ik verwijs naar hetgeen we op het lokaal bestuursnivo doen, ik kijk naar de inrichting van de staat op dit moment: veel te centralistisch) tegelijk zullen we de kern van de verzorgingsstaat nooit kunnen loslaten. Het moet de verantwoordelijkheid van de politiek blijven om via de staat de gelijke behandeling van werkenden en niet werkenden, zowel in de inkomenssfeer als in de sociale zekerheidssfeer en de koppeling daarvan vastgelegd, alsmede het recht op betaald en onbetaald werk voor ieder te waarborgen.

Dat is de principiële kern van de verzorgingsstaat. Daarin past bestrijding van technokratie, burokratie en staatscentralisme, juist ten gunste van degenen, die zich er vandaag vaak buiten voelen staan.

En ieder die pleit voor hervorming van de verzorgingsstaat zal steeds goed duidelijk moeten maken dat dat voorop staat. Vanuit dat steeds weer maatschappelijk te funderen uitgangspunt kunnen

we voorkomen dat hervorming van de verzorgingsstaat in de praktijk neerkomt op afbraak of terugtreding. In de praktijk neerkomt op een groeiende groep van permanente verliezers.

9. Dat geldt eveneens bij pleidooien die meer aandacht vragen voor de marktsektor. Noodzakelijk als het de wens betreft dat de verzorgingsstaat haar aktiviteiten en gouden koorden met de industriële sektor stuwend maakt. Een aktief Ekonomische Zaken, met industrialisatienota's, gericht aktief beleid, hebben we te lang gemist.

Maar meer aandacht van socialisten voor de marktsektor is principieel en fundamenteel iets anders dan het terugtrekken van de kollektieve sektor en een marktconform socialisme.

Want dan gaat opnieuw het primaat van de politek teloor en komt de rekening terecht bij de niet werkenden.

10. Ik zie het als de taak van de partij bij het inhoudelijke werk van de komende periode juist op dit terrein vanuit deze principiële stellingname, praktische invulling te geven en bondgenoten te zoeken.

Daarbij is de eenheid van de progressieve politiek en de vakbeweging vanuit ieders eigen verantwoordelijkheid wezenlijk.

Aan die eenheid bij te dragen, roep ik de partij op. Met erkenning van verschillen in maatschappelijke positie en belangen, vanuit het vasthouden van de principiële stellingname, moet links haar eigen positie en alternatief opbouwen. Dat is de beste waarborg voor een machtsovername in 1986 en de beste dam tegen de polarisatie van rechts en haar klassenmaatschappij. De PvdA wil dat niet alleen de ekonomie overleeft, maar dat de mensen overleven.